

Timo Vasko

ALEXANDER SCHMEMANNIN KÄSITYS ORTODOKSISEN KIRKON MISSIONSTA

Johdanto

Kristuksen maailmanlaajuinen kirkko on levittänyt ilosanomaa Jeesuksesta Kristuksesta, Jumalan Pojasta (Mark. 1:1), kaikkiin maanosiin. Ortodoksinen kirkko on tässä pyhän kolmiyhteisen Jumalan kirkolleen antaman tehtävän toteuttamisessa merkittävässä asemassa; siitä on todisteena Ortodoksinen kirkon lähetysthistoria eri vaiheissaan. Tässä artikkelissa johdantona luon aluksi hyvin lyhyesti silmäyksen ortodoksinen kirkon muutamiiin lähetysthistorian vaiheisiin eri maissa. Näistä esimerkkeinä käytän kolmen ortodoksimissiologin, Anastasios Yannoulatoksen, Valentin Kozhuharovin ja Elias Voulgarakisin näkemyksiä ortodoksinen kirkon mission historiasta ja nykypäivästä.

Tämä artikkeli keskittyy Alexander Schmemannin käsitykseen ortodoksinen kirkon missionsta. Schmemann on yksi merkittävimmistä 1900-luvulla eläneistä ortodoksinen kirkon teologeista, joka on syvällisellä tavalla paneutunut ortodoksinen missiologian perustaviin kysymyksiin. Hänen vaikutushistoriansa on maallistumisen kirkolle aiheuttaman haasteen tutkijana ja siitä tekemiensä johtopäätösten johdosta merkittävä ja sellaisena myös ekumeenisesti kirkkokunnat ylittävä. Analysoin Schmemannin missiologiaa tässä artikkelissa seuraavista näkökulmista:

- Ortodoksinen missionaarinen imperatiivi ekumeenisessa viitekehyksessä.
- Ekklesiologia haasteellisessa ekumeenisessa keskustelussa.
- Kirkko sakramenttina mahdollistaa kirkon missiona.
- Eukaristian riitin kaksi liikettä. Kirkon mission kohteet ja päämäärät.
- Sakramentit ja symboli lähetystehtävässä.
- Maailman sakraalisuus ja maallistuminen haasteena kirkon missionlle. Kristus täydellisimpänä epifaniana.

- Ilon todistajana maailmassa.
- Mission aika.
- Rehellisyys evankeliumille.
- Lähetystyö kirkon hallussa olevien sakramenttien yhteyteen saattamisena.

Anastasios Yannoulatoksen, Valentin Kozhuharovin ja Elias Voulgarakisin näkemyksiä ortodoksisen kirkon mission historiasta

Ortodoksinen kirkko on vuosisatojen aikana maailmanlaajasti toteuttanut lähetystyötä pääasiassa kansallisten kirkkojen toimesta ja niiden omien historiallisten realiteettien kehyksissä. Esimerkiksi Anastasios Yannoulatos 1960-luvulla julkaistussa artikkelissaan jakaa ortodoksisen kirkon lähetys-historian keskeiset vaiheet seuraaviin jaksoihin: 1. Bysantin lähetystyö: Neljännestä vuosisadasta kuudenteen. Yhdeksännestä vuosisadasta yhdenteentoista. 2. Venäjän ortodoksisen kirkon lähetystyö. 3. Lähetystyö ortodoksisen kirkon peruselementtinä: Ekumeenisuus ja apostolisuus ortodoksisen kirkon olennaisina perusaineksina. Ortodoksisuus – Ylösnousemus – Lähetystyö. Ortodoksinen hengellisyys: Kristittynä oleminen ja lähetys. 4. Ehdotuksia nykyajalle: Katumuksen ilmaiseminen ja huolestuminen koko kirkosta: Yhdistyminen, ei mukautuminen. Jumalanpalvelus ja autonomia. Ortodoksisen lähetystyön perusluonne.¹ Vuonna 1988 Yannoulatos artikkelissaan ”Tapah-tukoon Sinun tahtosi: Ortodoksisuus lähetystyössä” arvioi ortodoksista lähe-tystyötä menneisyydessä ja nykyisyydessä sekä pohtii sen tulevaisuutta. Hän nostaa keskiöön kolmiyhteisen Jumalan tavan tehdä lähetystyötä. Kolmiyh-teisen Jumalan toiminta on aina persoonallista: Isältä Pojan kautta Hengessä. Ortodoksisen hengellisen elämän ja lähetystyön lähtökohtana on eukaristia; sen kautta tullaan Kristuksen ruumiin jäseniksi. Kun osallistutaan Hänen elämäänsä, tullaan osallisiksi myös Hänen lähettämiseensä.²

Ortodoksinen kirkko, pääasiassa kreikkaa puhuvat ortodoksit, on toiminut 1800-luvulta alkaen lähetystyössä Afrikan valtioista esimerkiksi Ugandassa, Keniassa, Tansaniassa, Kongon demokraattisessa tasavallassa (Zaire), Ghanassa, Kamerunissa ja Nigeriassa, Aasian valtioista Koreassa, Ja-panissa ja Intiassa. Esimerkiksi Ateenan yliopiston teologinen tiedekunta otti missiologian teologiseksi oppiaineeksi vuonna 1970.³ 2000-luvulla on mah-

dollista saada kokonaiskuvaa ortodoksisesta missiosta Petros Vassiliadis in toimittamasta teoksesta "Orthodox Perspectives on Mission". Teoksessa ortodoksisen maailman 24 nykyisin merkittävää teologia tarkastelee artikkeleissaan mm. ajankohtaista lähetysteologian ja käytännöllisen lähetystyön terminologiaa, missio Dei -paradigmaa, raamatullista triniteetin muodostamaa perustaa missiologiassa, palvelun ja todistuksen (martyria) painopistealueita, ekklesiologian keskeisyyttä, eukaristian ja inkarnaation teologiaa lähetystyössä, luomisen ja ekologian teologiaa, todistusta muiden uskontojen kannattajien keskuudessa, teologista koulutusta, lähetystyön ja valtiovallan suhdetta, strategioita, ekumeenisia ykseyspyrkimyksiä ja keskeisiä lähetystyön toimijoita. Artikkeleissa valaistaan keskeistä ortodoksista perintöä, joka on ortodoksisen missioajattelun perustana. Näiden ortodoksisteologioiden esitelmät pidettiin ekumeenisella foorumilla Kirkkojen maailmanneuvoston maailmanlähetysten konferenssissa Edinburghissa vuonna 2010.⁴

Venäjällä Neuvostoliiton lakkaamisen jälkeen uudessa tilanteessa Venäjän Ortodoksisen kirkon (ROC) mission painotukset nousivat esiin vuosina 1995 ja 2005 julkaistuissa dokumenteissa. Niissä Venäjän ortodoksinen kirkko omalla alueellaan tarkensi ja suuntasi mission käsitteen määrittelyä. Vuonna 1995 Moskovan patriarkaatti otti käyttöön suunnitelman missionaarisen aktiivisuuden herättämiseksi.⁵ Vuonna 2005 Moskovan patriarkaatti otti lisäksi käyttöön suunnitelman Venäjän ortodoksisen kirkon missionaarista aktiivisuutta varten vuosille 2005–2010.⁶ Näissä on löydettävissä kaksi erilaista käsitystä kirkon alueellisesta vastuusta. Valentin Kozhuharovin mukaan ROC eroaa näissä suunnitelmissa merkittävästi läntisen Euroopan kirkkojen missonaarisesta toiminnasta. Dokumenttien ilmestymisen välisenä 10 vuotena tapahtui merkittävää ortodoksisen mission teologista ja käytännöllistä kehittämistä.⁷ Arkkipiispa Ioannin johtaman arkkipiispan neuvoston raportti vuodelta 2004 nimeää monia uusia lähetystyön toimintamahdollisuuksia Venäjällä toteutettaviksi.⁸

Ortodoksisen lähetystyöhön Elias Voulgarakiksen mukaan kuuluu jakeita Room. 10:15–15 seuraten lähettäminen ja julistaminen. Lähettäminen voidaan ymmärtää spatiaalisesti, lähtemisenä ja siirtymisenä toiseen paikkaan ja symbolisesti, välittämällä naapurista ja käyttämällä monenlaisia moderneja kommunikaation välineitä. Julistaminen tapahtuu sanoin ja teoin, dialogina ja yhteistyönä.⁹ Kirkolla kokonaisuutena liturgisena yhteisönä ja armon jakajana on vastuu lähetystyön toteuttamisesta. Lähetystyöstä jokaisella kirkon jäsenellä on yhteinen vastuu ja erityisesti tämä koskee niitä, joilla on

erityiset lahjat ja kutsu lähetystyöntekijöiksi. Lähetystehtävässä toimijalta edellytetään rakkautta. Rakkaus lähetystyössä käy ilmi inkarnaation mallin mukaisessa käytännössä, mikä tarkoittaa kenoosista ja vastaanottavuutta. Ne myös määrittävät lähetystyön teologisia periaatteita.¹⁰

Ortodoksisen missiologian perustana ja tarkastelun lähtökohtana on poikkeuksetta Raamatun sana. Lähes säännöllisesti ortodoksiteologit aloittavat esityksensä viittauksilla Raamatun kohtiin. Monesti käytetyt jakeet ovat Matt. 28:19-20: ”Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käsenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.” Näin aloittaa esimerkiksi ortodoksimissiologi Valentin Kozhuharov oman vuonna 2006 julkaistun tutkimuksensa *Towards an Orthodox Christian Theology of Mission*.¹¹ Kozhuharovin mukaan juuri nämä jakeet sisältävät missiologisesti keskeisiä kysymyksiä: mitä merkitsee ”tehdä opetuslapsiksi”? Mitä merkitsee ”Kaikki kansat” – mitkä kansat? Mitä merkitsee ”opettaa heitä” – opettaa mitä? Mitä merkitsee ”noudattaa kaikkia käskyjä”? Mitä merkitsee ”minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti”?¹²

Kozhuharov pitää tärkeänä painottaa, että yksittäisen ortodoksikristityn näkemys missiosta ei ole määräävässä asemassa, vaan myös hän itse on ainoastaan erään tulkinnan esittäjä missiosta: ”...not THE Orthodox Christian approach to mission but AN Orthodox Christian approach to mission.” Missiologien keskuudessa kristillisessä kirjallisuudessa esiintyy monia käsityksiä kristillisestä lähetystyöstä ja sen teologiasta siitä huolimatta, että perustana ovat samat pyhät kirjoitukset. Monissa denominaationaalisissa teologioissa missiota tulkitaan hieman eri tavalla. Sama koskee myös ortodoksisen kristityn lähetyskäsitystä. Lähetysteologian kehittämiseen sisältyy kaikille kristityille ”yhteisiä” elementtejä, mutta samaan aikaan eri denominaationaalisissa teologioissa näillä elementeillä saattaa olla erilaisia ja muille tuntemattomia piilomerkityksiä. Nämä merkitykset eivät aina ole täysin erilaisia, mutta joissakin tulkinnan aspekteissa toteutuu tosiasia: ”Mitä vähäisempiä erilaisuudet ovat sitä vaikeampi on tarttua niiden moninaisuuteen.”¹³ Kozhuharov tulee samalla painottaneeksi ortodoksisen kirkon tradition ja sen magisteriumin seuraamisen tärkeyttä; yksittäinen ortodoksikristitty ei yksin näkemyksillään edusta kirkon traditiota.

Käsitys ortodoksisesta missiosta näyttäytyy monissa aspekteissa samanlaiselta, jopa identtiseltä, moniin läntisiin lähetysteologioihin verrattuna.

Siksi Kozhuharov tässä yhteydessä nostaa esiin käsitykset missiologian perustana olevista ortodoksisesta teologiasta ja ekklesiologisesta käytännöstä. Itäisessä ja läntisessä kristillisyydessä kerrottava kertomus saattaa olla täysin sama, ja sitä toteutetaan ja opetetaan kirkoissa ja sovelletaan lähetystyössä. Silti niitten merityksissä on eroavaisuuksia.¹⁴

Ortodoksinen missio sisältää käsitykset siitä mitä 'kristillisyyys' ja 'kirkko' ovat. Tältä perustalta selittyy, mitä kristityt tekevät täyttäessään missionaarista tehtävää ja eläessään Kristuksen seuraajina. Kuitenkaan 'missio' ilmaistuna ainoastaan lyhyesti lähettämisenä ja kansojen tekemisenä Jeesuksen seuraajiksi ei yksin riitä selittämään mitä 'missio' ja 'kirkko' ovat. Tämän laajempi ymmärtäminen edellyttää kristillistä opetusta ja pohdintaa siitä mitä kristillinen missio on tai sen pitäisi olla.¹⁵

Kozhuharovin mukaan käsitys kirkosta ja sen kristillisen mission luonteesta luo perustan ortodoksisen kirkon elämälle ja sen missionariselle aktiivisuudelle. Käsityksessään kirkosta hän tukeutuu Alexander Schmemannin ilmaisuun, että ortodokseille kirkko on "taivas maan päällä."¹⁶ Kirkko on Jumalan antama instituutio, jonka kautta kristityt voivat mennä pelastuksen ja lunastuksen luo. Näin kirkon varsinainen merkitys on sen eskatologisessa luonteessa.¹⁷ Kozhuharov painottaa eukaristiaa kirkon missiona. Tässä hän pitääytyy Schmemannin käsitykseen eukaristiasta: "Mikään ei ilmaise paremmin suhdetta, joka on olemassa näiden välillä: kirkko täyteytenä ja kirkko missiona, kuin eukaristia."¹⁸

Alexander Schmemannin käsitys ortodoksisen kirkon missiosta

Ortodoksinen missionaarinen imperatiivi ekumeenisessa viittekehyksessä

Aleksander Schmemann on yksi merkittävimmistä 1900-luvulla eläneistä ortodoksisen kirkon teologeista, joka on syvällisellä tavalla paneutunut ortodoksisen missiologian perustaviin kysymyksiin. Alexander Schmemann syntyi 13.9.1921 Tallinnassa, Virossa ja kuoli 13.12.1983 New Yorkissa, Yhdysvalloissa. Hän emigroitui perheensä mukana lapsena Pariisiin ja opiskeli vuosina 1940–1945 Pariisin pyhän Sergein teologisessa instituutissa, jossa hän

erikoistui kirkkohistoriaan. Pariisissa Schmemann avioitui, vihittiin papiksi ja toimi vuosina 1946–1951 kirkkohistorian opettajana. Vuonna 1951 hän muutti Yhdysvaltoihin ja toimi Pyhän Vladimirin teologisessa seminaarissa opettajana ja lopuksi johtajana. Pääpaino opetuksessa ja tutkimuksessa hänellä oli liturgisessa teologiassa. Erityisenä tavoitteena oli ortodoksisen ekklesiologian mukaisen yhden kirkon ihanteen toteuttaminen erityisesti haastavassa maallistuneessa amerikkalaisessa kontekstissa. Ekumeeniseen työskentelyyn Schmemann osallistui Kirkkojen maailmanneuvoston kautta.¹⁹

Tässä artikkelissa valaisin hänen teologista ajatteluaan ja rajaan lähdeaineiston hänen neljään julkaisuunsa, jotka merkittävältä osalta käsittelevät ortodoksisen kirkon missiota.²⁰ Schmemann kiteyttää ortodoksisen traditioon perustuvan missiologiansa käsitykseen missionaarisesta imperatiivista artikkelissaan, joka ilmestyi ekumeenisessa viitekehyksessä vuonna 1961.²¹ Artikkelin julkaistiin globaalia kristillistä lähetystyötä käsitelleessä, tuolloin uudentyypisessä ekumeenisessa ja monen kirjoittajan artikkeleita sisältäneessä kokoomateoksessa. Tällöin Schmemannin oli ilmaistava ortodoksisen missiologian perusteet olettaen, että niitä ei yleisesti tunneta. Artikkelissaan hän suorittaa myös rajankäyntiä, jossa hän oikaisee julkisuudessa esiintyviä vääriä käsityksiä ortodoksisesta lähetystyöstä, josta voitiin esittää myös saavutuksia, vaikka osittain toisella tavalla aikaansaatuja, kuin mitä länsimaisessa lähetystyössä oli saatu.²²

Schmemann painottaa edellytyksiä, jotka ortodoksisesta näkökulmasta on otettava huomioon, kun pyritään ymmärtämään ortodoksista missiologiaa erityisesti ekumeenisessa kohtaamisessa. Ekumeenisuuden käsitteeseen kuuluu oleellisena osana missionaarisuus. Sen sisällön selvittäminen ortodoksisesta näkökulmasta ekumeenisessa tilanteessa ilmenee uudeksi haasteeksi ortodoksiselle missiologialle. Tähän kuuluu keskeisesti käsitys missionaarisesta imperatiivista. Schmemann tarkoittaa 'missionaarisella imperatiivilla' ortodoksisessa traditiossa sitä suhdetta, joka on olemassa yhtäältä mission ja toisaalta uskon, elämän ja ortodoksisuuden koko spirituaalisen "vision" välillä. Tällöin lähetysteologia on käsitettävä kirkon²³ totaalisen "olemisen" hedelmäksi. Lähetysteologiaa ei siis ole olemassa ja tarvita ainoastaan niitä varten, joilla on erityinen lähetyskutsu. Siksi Schmemannin mielestä ortodoksisen kirkon on selvitettävä perustavia missionaarisia motivaatioitaan, koska "liian usein" kirkolla oletetaan olevan missionaariton luonne. Syynä tähän näkemykseen Schmemannin mielestä on kirkon erityinen ydin, ortodoksian pyhimmästä pyhin eli sakramentaalinen, liturginen, mystiikan leimaama ee-

tos. Tässä yhteydessä teologiseen selvitystyöhön kuuluvia keskeisiä missiologisia kysymyksiä ovat: voiko kirkko, jonka elämä on keskittynyt lähes eksklusiivisesti liturgiaan ja sakramentteihin ja jonka spirituaalisuus on ensisijaisesti mystinen ja askeettinen, olla todella missionaarinen? Mistä kirkon uskossa voidaan löytää syvimmat motivaatiot innokkaaseen missionaarisuuteen?²⁴

Ekklesiologia haasteellisessa ekumeenisessa keskustelussa

Schememann löytää näihin kysymyksiin vastauksen ortodoksisesta ekklesiologiasta, tarkemmin sanottuna kirkon opista ja kokemuksesta; niissä ovat vastauksen perustavat elementit. Formuloitua vastaamista kuitenkin vaikeuttaa se, että ortodoksinen kirkko ei historiansa aikana ole kokenut samanlaista ekklesiologista tai opillista kriisiä kuten vertailun vuoksi esimerkiksi oli reformaatio tai vastareformaatio, jotka pakottivat refleктоimaan itseään ja elämän ja opin traditionaalisia rakenteita. Ei ole ollut mitään sellaista vastaavaa teologista, yksityiskohtaista kirkon opin valmistelua eikä oppia ole asetettu kyseenalaiseksi tai vastustettu. Schememannin mukaan vasta ekumeeninen kohtaaminen läntisen kristillisyyden kanssa 1920-luvulla johti siihen, että ortodokseja vaadittiin ei ainoastaan tuomaan julki ekklesiologiset käsityksensä, vaan myös selittämään ja ilmaisemaan ne johdonmukaisilla teologisilla termeillä.²⁵

Ekumeeninen dialogi edellyttää samanmielisyyttä käytettävistä termeistä eli yhteistä kieltä. Juuri tähän Schememannin mielestä liittyy ortodoksisen osallistumisen näkökulmasta erityinen vaikeus. Keskeisenä syynä ongelmaan on vuonna 1054 tapahtunut historiallinen repeämä teologisessa ymmärryksessä, lännen teologinen vieraantuminen idästä eli *skisma*. Sitä yritettiin tuloksetta korjata Firenzen konsiilissa vuosina 1438–1439. Näistä tapahtumista edelleen seuraa, että nykyisessä ekumeenisessa kohtaamisessa ortodoksisen kirkon pitää sekä kohdata kristillinen maailma että ottaa huomioon kuluneet vuosisadat. Tällöin taustalla on vaikuttamassa ”autonomista” teologista ja spirituaalista kehitystä, ajatuksia ja ajattelumuotoja, jotka radikaalisti eroavat idän perinteestä. Ekumeenisissa kohtaamisissa ortodokseilta kysytyt kysymykset muotoiltiin teologisesti läntisin termein ja ne olivat usein riippuvaisia erityisestä läntisestä kokemuksesta tai kehityksistä. Ortodoksien antamat vastaukset luokiteltiin lähtökohtaisesti läntisten mallien mukaan ja redusointiin läheisesti läntisiin kategorioihin, jotka harvoin olivat orto-

doksisuuden mukaisia. Vaikka Schmemannin mukaan tilanne on kehittynyt yhteyksien ja keskustelujen myötä paremmaksi, ongelman voittaminen on vielä kaukana. Näin ollen ”katolista kieltä” ei vielä ole saatu takaisin. Lisäksi ongelmana ovat perustavat dogmaattiset eroavaisuudet. Nämä kaikki seikat yhdessä hänen mielestään selittävät ortodoksien ”tuskan” osallistuttaessa ekumeeniseen liikkeeseen. Ne muodostavat esteen ei ainoastaan samanmielisyydelle vaan myös toistensa ymmärtämiselle.²⁶

Kirkko sakramenttina mahdollistaa kirkon missiona

Ortodoksiseen missiologiaan kuuluu keskeisenä käsitys kirkosta.²⁷ Schmemann määrittelee sen lyhyesti: Kirkko on ”taivas maan päällä.” Tällöin ’kirkko’ on ”Jumalan luoma ja Jumalan antama todellisuus, Kristuksen uuden elämän läsnäolo, Pyhän Hengen uuden ajanjakson, *aionin*, manifestaatio.” Kirkko on jumalallinen lahja jo ennen kuin kirkko on ihmisten vastaus tähän Jumalan lahjaan. Kirkko on ”eskatologinen todellisuus, sillä sen olemuksellinen funktio on manifestoida ja aktualisoida tässä maailmassa *eskhaton*, pelastuksen ja lunastuksen perustava todellisuus.” Kirkossa ja kirkon kautta Jumalan valtakunta on jo läsnäoleva ja kommunikoitu ihmisille. Juuri tämä eskatologinen, Jumalan kirkolle antama täyteys konstituoiti itäisen ortodoksisen ekklesiologisen ”absolutismin” ytimen. Protestanttien on Schmemannin mukaan usein vaikea ymmärtää tätä absolutismia; se ymmärretään ja tulkitaan väärin. Kirkko on kokonaisuutena armon väline, valtakunnan sakramentti. Kirkolla on hierarkinen, sakramentaalinen ja liturginen struktuuri. Tämän rakenteen funktiona on aina tehdä kirkko mahdolliseksi toteuttamaan itseään Kristuksen ruumiina, Pyhän Hengen temppeleinä, ja aktualisoimaan luonteensa armona.²⁸

Ortodoksisen ekklesiologian olennainen aspekti on Jumalan antama kirkon täyteys tai kirkko täyteenä. Sitä ei voi manifestoida seurakunnallisten rakenteiden ulkopuolella. Tällöin ei ole olemassa jakoa näkymättömään kirkkoon, *in statu patriae* ja näkyvään kirkkoon, *in statu viae* niin, että jälkimmäinen on edellisen ilmentymä ja aktuaalistuminen, todellisuuden sakramentaalinen merkki.²⁹ Tästä syystä eukaristialla on uniikki, keskeinen ekklesiologinen merkitys; eukaristia on kirkon kaiken käsittävä sakramentti. Schmemann painottaa, että eukaristiassa ”kirkosta tulee se mikä sen on”, kun se toteuttaa itseään Kristuksen ruumiina ja jumalallisena parusiana. Silloin

siinä on Kristuksen ja hänen valtakuntansa läsnäolo ja kommunikaatio. Näin toteutuu se, että ortodoksinen ekklesiologia on eukaristista ekklesiologiaa. Eukaristiassa kirkko kulkee matkan (passage) tästä maailmasta tulevaan maailmaan (eschaton), kun se osallistuu Kristuksen taivaaseenastumiseen ja hänen messiaaniseen juhla-ateriaansa ja samalla valtakunnan ilon ja rauhan maistamiseen. Tästä syystä kirkon koko elämä on juuriltaan eukaristiassa; kirkon elämä on eukaristisen täyteen toteutumista tässä maailmassa, jonka aika kuluu kohti loppuaan. Tästä avautuu Schmemmannin mukaan kirkon *missio*. Kirkko on humaani vastaus jumalalliseen lahjaan niin, että ihminen ja ihmiskunta hyväksyy ja arvostaa jumalallisen lahjan ja arvostaa sitä. Lahjan eskatologinen täyteys on kirkon järjestyksessä ja tällöin sakramentaalinen merkki. Kristillisen kommuunion tarkoituksena on hyväksyä lahja ja kasvaa sen täyteyteen. Kirkko on täyteyttä ja kirkon pitää lisääntyä ja kasvaa uskossa ja rakkaudessa, tiedossa ja *koinoniassa*.³⁰

Kirkon vastaus Jumalalliseen lahjaan sisältää kaksi toisistaan erottamatonta aspektia. Nämä edellyttävät toisiaan ja yhdessä konstituivat kristillisen elämän ja toiminnan dynaamisuuden. Näistä ensimmäinen on Jumala-keskeinen: pyhittyminen, kasvu pyhyudessa. Tämä koskee sekä yksilöä että kristillistä yhteisöä. Se on Pyhän Hengen työtä. Se on ihmisessä ”vanhan Adamin” hidasta muuttumista uudeksi. Ortodoksinen spirituaalinen traditio painottaa kristityn elämän mystistä luonnetta elämänä, joka on ”kätkeytynä Kristuksen kanssa Jumalassa.” 300-luvulla käynnistynyt luostariliike oli spirituaalisuudessaan varhaisen kristillisen eskatologisuuden uusi ilmaus ja vahvistus sille, että kristillisyyden kuuluu ontologisesti tulevan maailman elämään. Samalla se oli negaatio mille tahansa pysyvälle kodille ja samaistumiselle tähän maailmaan.³¹

Toinen kirkon aspekti vastauksena jumalalliseen lahjaan on ihmis- tai maailmakeskeinen. Tällöin kirkko ymmärretään jätetyksi tähän maailmaan, sen aikaan, tilaan ja historiaan erityistä tehtävää tai missiota varten. Toteuttaakseen sen kirkon on tässä maailmassa vaellettava Kristuksen tavoin.³² Kirkko on täyteys ja sen koti on taivaassa, mutta tämä täyteys on annettu maailmalle ja lähetetty maailmaan sen pelastukseksi ja lunastukseksi. Kirkon eskatologinen luonne ei ole maailman negaatio vaan päinvastoin maailman vahvistaminen ja hyväksyminen jumalallisen rakkauden kohteena. Kirkon ”toisenlaisen maailman kaltaisuus” on Jumalan rakkauden merkki ja todellisuus tätä maailmaa varten ja samalla kirkon missiolle annettu erityinen tehtävä maailmaa kohtaan. Näin ollen kirkko ei voi olla itsekkeskeinen yhteisö,

vaan missionaarinen yhteisö, ei pelastumiseksi maailmasta, vaan maailman pelastumiseksi. Ortodoksisessa kokemuksen ja uskon mukaan kirkko sakramenttina mahdollistaa kirkon missiona (the Church-mission).³³

Schememann formuloi missionaarisen imperatiivin eri aspekteja kirkon ortodoksisessa kokemuksessa viitotetulla tavalla. Tällöin imperatiivi on keskeinen ilmaisu kirkosta lahjana ja täyteytenä, kirkon ulkonevana osana maailmassa sekä ajallisesti että tilassa. Lähtökohtana on käsitys, että kirkkoon ei voida lisätä mitään, koska sen täyteys on Kristuksen täyteyttä. Tämän täyteyden manifestaatio ja kommunikaatio ovat jatkuvasti voimassa. Samanaikaisesti kirkon elämä tapahtuu tässä maailmanajassa, *aionissa*. Kirkon aika alkoi helluntaina, kun kirkon täyteys realisoitui kertakaikkisesti. Se oli viimeinen ja ratkaiseva pelastushistorian vaihe. Schememann painottaa, että ontologisesti tässä vaiheessa pelastushistoriaan tullut ainoa uusi osa on missio. Missio on *eskhatonin* julistusta ja kommunikaatiota. Kirkon oleminen on jo tätä ja tämä juuri on kirkon ainoaa olemista. Kirkko missiona antaa tälle ajalle todellisen merkittävyuden ja historialle merkityksen. Missio antaa kirkon maailmalle antamalle humaanille vastaukselle perustelun ja tekee kristityistä todellisia kumppaneita Kristuksen työssä.³⁴

Eukaristian riitin kaksi liikettä

Eukaristia kuvaa Schememannin mielestä parhaiten suhdetta, joka vallitsee kirkon täyteyden ja kirkon mission välillä. Eukaristia on keskeinen kirkon liturgian akti ja itse kirkon sakramentti. Eukaristian riitissä on kaksi toisiaan täydentävää liikettä: taivaaseenastuminen ja paluu. Eukaristia alkaa taivaaseenastumisena kohti Jumalan valtaistuinta ja valtakuntaa. Hymnissä lauletaan: ”Heittäkäämme pois siis kaikki maalliset huolet.”³⁵ Kristitty valmistautuu astumaan taivaaseen Kristuksen kanssa ja Kristuksessa ja uhraamaan hänessä hänen eukaristiansa. Tämä ensimmäinen liike saa täyttymyksen elementtien konsekratiossa. Se on Jumalan hyväksynnän merkki tälle eukaristialle. Samalla se on mission akti, sillä eukaristia on uhrattu ”kaikkien puolesta ja kaikkien tähden”.³⁶ Siinä toteutuu kirkon papillinen funktio. Kyseessä on koko luomakunnan sovitus (reconciliation) Jumalan kanssa, koko maailman uhri Jumalalle, esirukous koko maailman puolesta Jumalan edessä. Kaikki tämä tapahtuu Kristuksessa, Jumala-ihmisessä, uuden luomakunnan uniikissa papissa, josta sanotaan: ”Ainoa, joka uhraa ja ainoa, joka uhrattiin...”. Tämä

saatetaan päätökseen täydellisellä kirkon erottamisella maailmasta, kirkon astumisella taivaaseen ja saapumisessa uuteen *aioniin*. Hetkellä, jolloin tämä täyttymyksen tila on saavutettu ja saatettu päätökseen Herran pöydässä hänen valtakunnassaan ja nähty ”todellinen Valo ja Pyhän Hengen osallisuus”, alkaa toinen liike.³⁷

Toinen liike, on paluu maailmaan. Selebrantti ilmaisee tämän sanoin: ”Lähtekäämme rauhassa.” Sitten hän jättää alttarin ja johtaa seurakunnan ulos temppeleistä. Tämä on samalla viimeinen ja perustava käsky. Eukaristia on aina loppu, se on *paruusian* sakramentti. *Paruusia* on myös aina alku ja lähtökohta: nyt alkaa missio. Eukaristian sakramentissa on koettu todellista Valoa ja iloittu ikuisesta Elämästä. Sekä tämän Elämän että tämän Valon, jotka eukaristiassa annettiin, on tarkoitus ”muuttaa” (”transform”) nämä kristityt Kristuksen todistajiksi tässä maailmassa. Ilman astumista ensin Jumalan valtakuntaan ei olisi mistä todistaa. He kerran vielä tulevat olemaan ”hänen kansaansa ja hänen perillisiään”. Nyt he voivat tehdä, mitä Kristus haluaa, eli: ”Te olette tämän todistajat.”³⁸ Näin eukaristia, kirkon muuttuminen siksi mitä se on, muuttaa kirkon missioksi.³⁹

Kirkon mission kohteet ja päämäärät

Ortodoksisen kirkon mission kohteina ja päämäärinä ovat ihmiset ja maailma. Ihmiset ovat mission ensimmäinen ja olennainen kohde. Ortodoksinen idea evankelioimisesta on vapaa individualistisista ja spiritualistisista lisämerkityksistä. Kirkko, joka on Kristuksen sakramentti, ei ole kääntyneiden ”uskonnollinen” seura tai ihmisen ”uskonnolliset” tarpeet tyydyttävä organisaatio. Kirkko on uusi elämä. Kirkko lunastaa koko elämän ja on ihmisten koko oleminen. Ihmisten tämä koko elämä on maailma, jossa ja josta ihmiset elävät. Ihmisten avulla kirkko pelastaa ja lunastaa maailman. Ontologinen pohjaton kuilu vanhan ja uuden välillä pysyy muuttumattomana eikä sitä voida täyttää tämän *aionin* aikana. Jumalan valtakunta on vielä tulossa, eikä kirkko ole tästä maailmasta. Vielä tuleva valtakunta on jo läsnä oleva ja kirkko on täytydessä tässä maailmassa. Ne molemmat ovat läsnä ei ainoastaan ”julistuksena” vaan täysin todellisina. Jumalallinen *agape* on niiden hedelmä. Ne saavat aikaan (perform) joka hetki saman sakramentaalisen muutoksen vanhasta uudeksi. Ne mahdollistavat todellisen aktion, todellisen ”tekemisen” tässä maailmassa.⁴⁰

Schmemannin mielestä kirkon missio saa edellä mainitun perusteella kosmisen ja historiallisen ulottuvuuden; ne ovat olennaisia ortodoksisessa traditiossa ja kokemuksessa. Valtio, yhteiskunta, kulttuuri ja luonto ovat mission todellisia kohteita, ei neutraali ”miljöö”, jossa kirkon ainoana tehtävänä olisi suojella omaa sisäistä vapauttaan ja jatkaa ”uskonollista elämäänsä”. Ortodoksinen kirkko toteuttaa missiota konkreettisesti osallistumalla yhteisöihin ja kulttuureihin, jolloin ortodoksia saa niiden olemassaolossa laajan ilmentymän. Kaikki tämä ja paljon muuta on mission kohteena, koska tämä kaikki on otettu huomioon ja uhrattu Jumalalle sakramentissa. Schmemann painottaa, että inkarnaation maailmassa mikään ”neutraali” ei ole pysyvää eikä mikään vähennä Ihmisen Pojan arvoa.⁴¹

Sakramentit ja symboli lähetystehtävässä

Ortodoksisessa missiologiassa kirkon, maailman ja Jumalan valtakunnan keskinäinen suhde on merkittävä.⁴² Tällöin käsitys sakramenteista ja kirkon tehtävästä ihmisen saattamisessa tiedostamaan tämä suhde on tärkeää. Schmemann haluaa missiologiassaan tavoittaa sakramentin alkuperäisen merkityksen. Siksi hän painottaa sakramenttiteologiassaan kirkkoisien aikakautta, ”idän Kirkon aitoa traditiota”. On palattava kirkkoisiin ja näiltä jatkuvasti ammentaviin liturgisiin ja hengellisiin perinteisiin. Määritellessään ’sakramentin’ hän tavoittelee siihen kuuluvaa varhaisen kirkon henkistä eheyttä. Tuolloin käytettyjen sanojen merkitys on Schmemannin mielestä kuitenkin myöhemminä vuosisatoina sisällöltään muuttunut. Muutos on epäilemättä heijastunut myös käsitykseen missiosta. Varhaisessa kirkossa ja isien kirjoituksissa oli merkittävää, että sakramenttien selittäminen tapahtui yhteydessä sakramenttien liturgiseen toimittamiseen. Selityksestä tuli liturgian selitystä. Hän tässä yhteydessä kritisoi keskiaikaista sakramenttioppia, koska siinä itse asiassa pyrittiin eristämään sakramentti liturgisesta yhteydestään ja tällöin määrittelemään tarkoin sen olemus eli se, mikä erottaa sen ”ei-sakramentista”. Sakramentin olemukseen kuuluvaa omaa rituaalista ilmaisua, merkkiä, alettiin pitää olemukseltaan erilaisena kuin muita kirkon merkkejä, symboleita ja rituaaleja. Kun täsmällistä sakramentaalista merkkiä alettiin pitää varsinaisen kiinnostuksen kohteena jäi muu liturgia huomiotta. Tästä teologisesta näkemyksestä tapahtuneesta ”muuntumisesta” Schmemann haluaa palata sakramentin ”alkuperäisen merkityksen” ymmärtämiseen. Näin hän samalla valaisee kirkon lähetystehtävän ymmärtämisen perusteita.⁴³

Kristuksen läsnäolossa eukaristiassa ovat symboli ja todellisuus, *figura et veritas*, sovittavissa yhteen; isät ja varhainen traditio eivät tässä näe erotusta tai vastakohtaisuutta. ”Symbolinen ruumiillistaa todellisen ja on sen ilmaus ja tapa osoittaa se todellisuudeksi.” Sakramentissa jatkuu maailman symbolinen rakenne. Kaikki luodut ovat pyhän todellisuuden tuntuja merkkejä. Siksi myös maailma on pyhän todellisuuden merkki, koska se on Jumalan luoma. Symbolisuus kuuluu maailman olemukseen. Symbolisuus on myös keino osallistua todellisuuteen, ei vain keino tajuta ja ymmärtää sitä. Maailman luonnollinen symbolisuus, melkein sakramentaalisuus, tekee sakramentin mahdolliseksi ja on avain sen ymmärtämiseen. Kristillinen sakramentti on ainutlaatuinen siinä asiassa, jota se symboloi ja jonka se paljastaa, osoittaa ja saattaa tiedoksi: Kristuksen ja hänen valtakuntansa. On huomattava, että tällä sakramentilla on jatkuvuus: entinen saa täyttymyksen. ”Kristuksen salaisuus paljastaa maailman lopullisen tarkoituksen. Siinä se toteutuu.” Sakramentin asettaminen tarkoittaa, että yhteydessä Kristukseen, Kristuksen täyttämänä, symboli toteutuu ja tulee sakramentiksi. Näin Schmemannin samalla painottaa, että vielä patristisena aikana sakramentin ja symbolin välillä vallitsi jatkuvuus.⁴⁴

Schmemann pitää missiologiassaan tärkeänä todellisuutta, jossa ihmisellä on yhteys Jumalaan. Tässä todellisuudessa Jumalan tunteminen ja jumalallistuminen, *theosis*,⁴⁵ on keskeistä. Samalla siihen kuuluu sen tosiasian hyväksyminen, että Jumala on ehdottomasti ”toinen”. Luotu ei voi tuntea Jumalan olemusta. Symbolin luonne on ilmaista tuo ”toinen” nimenomaan toisena ja saattaa ihminen sen yhteyteen. Näistä tekijöistä muodostuu synteesi, jonka juuret ovat mysteeriassa. Se on olemukseltaan sisäistä näkemistä. Schmemannin mukaan symboli tekee mahdolliseksi ”nähdä näkymätön näkymättömänä, tuntea se, mitä ei voi tuntea, juuri sellaisena, mitä ei voi tuntea, kokea läsnäolevaksi tulevaisuus juuri tulevaisuutena.” Näin symboli käsitteään välikappaleeksi, jonka kautta voidaan tietää mitä ei muuten voida tietää. Symbolinen merkki on nähtävissä keinona olla yhteydessä ja osallistua symbolin tarkoittamaan asiaan. Näin asiasta saatava tieto riippuu osallistumisesta, elävästä kosketuksesta ja astumisesta sisälle todellisuuden epifaniaan, joka symboli on. Epifania on näin ollen symbolisen merkin ja sen tarkoittaman asian suhde.⁴⁶

Schmemann painottaa, että sakramentti tuottaa pyhityksen niille, jotka siihen osallistuvat. Kristus on asettanut kaikki sakramentit. Asettaminen on sitä, että Kristus täyttää symbolin, jolloin se muuntuu sakramentiksi. Asetta-

minen nähdään sisäisenä ja ilmoituksellisenä. Asettaminen ilmaisee luomakunnan ja Kristuksen välisen jatkuvuuden, jossa jatkuvuus on ”*logos*, elämä ja valo.” Luonnollinen järjestys ei tällöin katkea vaan se täyttyy ja toteutuu. Kysymyksessä on ’uuden luomuksen’ epifania Kristuksessa ja Kristuksen kautta.⁴⁷

Teologia kaikkiaan on Schmemannin ajattelussa seurausta Jumalan tuntemisesta ja Jumalassa olevan kaiken todellisuuden tuntemista. Syvimmiltään mysterio on teologian lähde ja koko teologian, myös missiologian, olemassaolon edellytys.⁴⁸ Hän pitää tärkeänä painottaa, että alkukirkon todellisuuskäsitykseen kuului kolme ulottuvuutta tai tasoa: kirkko, maailma ja Jumalan valtakunta. Näitä pidettiin yhdessä ja niistä muodostui myös patristisen tiedon sisältö sekä ymmärtämisenä että osallistumisena. Teologia saa sisältönsä tästä tiedosta; tällöin teologia on tietoa Jumalasta, Jumalan suhteesta maailmaan, kirkkoon ja Jumalan valtakuntaan. Tämä tieto teologian lähteenä on näin ollen olemukseltaan Jumalan tuntemista ja Jumalassa kaiken todellisuuden tuntemista. Tämä tieto on ankkuroitu Kristukseen kaiken tiedon ja olemassa olevan alkuna, sisältönä ja loppuna. Kristus on tämän tiedon Luoja, Lunastaja ja Täyttymys. Kun vähitellen sakramentteja alettiin korottaa ja kunnioittaa korkeimpina todellisuuksina, ne vieraantuivat teologiasta, ekklesiologiasta ja eskatologiasta. Tämän vieraantumisen Schmemann yhdistää nykyiseen sekularismiin ja pitää tätä vieraantumista osaltaan syynä sekularismiin.⁴⁹

Schmemann pyrkii siihen, että ortodoksiseen näkökulmaan kuuluvat sakramentin keskeiset ulottuvuudet, jotka ovat patristisen ajan jälkeen hämärtyneet, löydettäisiin dynaamisina uudelleen. Juuri symbolin valintaa sakramenttiopin keskipisteeksi Schmemann perustelee sillä, että symboli on ”silta”, joka liittää toisiinsa yhtäältä isien kokemuksen ja maailmankatsomuksen ja toisaalta nykyisen aikakauden pyrkimykset. Tämä silta yhdistää ”hajonneen inhimillisen olemassaolon ja tiedon”. Tietämys tässä merkitsee ennen muuta sitä, että Kristus on sekä maailman valkeus että elämä. Kristus on kaiken tiedon täyttymys ja kaiken olemassaolon lunastaja. Hän on ”symbolien Symboli”. Schmemann viittaa tässä Uudet testamentin jakeisiin: Joka näkee Kristuksen näkee Isän ja joka on yhteydessä häneen on yhteydessä Pyhään Henkeen (Joh. 14:9; 26). Joka uskoo Kristukseen, sillä on iankaikkinen elämä (Joh. 3:15).

Keskeiseksi kysymykseksi tässä yhteydessä nousee kirkon lähetystehtävä: miksi maailma ei tunnu näkevän eikä hyväksyvän kristinuskkoa sym-

bolin etsimisensä täyttymyksenä? Schmemmann tulee tulokseen, että nykyaikana epifanian voima puuttuu sekä opista että "laitoksesta". Toisin sanoen symboli kristillisen opin ja kristillisen laitoksen perusrakenteena on hylätty ja murennettu. Muutoksen saa hänen mielestään aikaan se, että "on tiedettävä, nähtävä ja koettava, että maailma itse on Jumalan 'symboli', Hänen pyhytensä, voimansa ja kunniansa epifania." Tämä tarkoittaa, että Kristusta tai Jumalaa ei saa selittää tämän maailman ohi menevien tarpeiden mukaan niin, että niistä tulee näiden "symboleja". On tehtävä selväksi, että yksin Jumala on tehnyt tämän maailman omaksi symbolikseen ja sitten täyttänyt tämän symbolin Kristuksella. Sen hän tekee vielä täydelliseksi iankaikkisessa valtakunnassaan. Kun maailma on erillään tästä symbolista, maailmasta tulee kaaos ja tuho; tässä hän viittaa jakeeseen 1. Kor. 7:31. Kristus tuli pelastamaan maailman saattamalla sen ennalleen Jumalan "symboliksi", janoksi ja näläksi, joka saisi tyydytyksen ainoastaan Jumalassa. Jumala pelasti maailman ilmoittamalla kirkon, joka on "uuden luomuksen" symboli ja "tulevan maailman" sakramentti. Kristittyjen on ensin itse löydettävä uudelleen tämä symboli ja sitten kerrottava ihmisille, että tuo symboli on löydettävissä kirkosta, sen katkeamattomasta liturgisesta elämästä, sakramentaalisesta perinteestä.⁵⁰

Liturgian tehtävänä on yhdistää sakramentti kirkkoon, maailmaan ja Jumalan valtakuntaan, ts. ekklesiologiseen, kosmiseen ja eskatologiseen sisältöön ja ulottuvuuteen. Schmemmann käsittää liturgian hyvin missionaarisesti. Liturgia on merkityksellinen teologialle, lähetystehtävälle ja koko kirkon elämälle. On löydettävä uudelleen liturgian ja sakramentin alkuperäinen elimellinen yhteys. On löydettävä liturgia sakramentin kautta ja sakramentti liturgian kautta. Ne muodostavat yhden dynaamisen todellisuuden, jossa symboli, liturgia, saa täyttymyksensä sakramentissa. Sekä sakramentilla että liturgialla ja sen kautta koko kirkolla on sakramentaalinen luonne. Nämä muodostavat dynaamisen synteessin eläviä lähteitä. On ymmärrettävä, että kirkon "*lex orandi*" – rukouksen laki – on kirkon "*lex credendi*" – uskon lain – lähde. Liturgian varsinaisena tehtävänä Schmemmann pitää sitä, että se tuo yhteen samassa symbolissa kaikki kristillisen uskon tasot, jotka ovat kirkko, maailma ja Jumalan valtakunta. Kun näin tapahtuu, se osoittaa, että kirkko itse on sakramentti, jossa "tämän maailman" elämä tuodaan Kristuksessa ja Kristuksen toimesta Jumalan valtakunnan ulottuvuuteen. Silloin kirkosta tulee "tulevan maailman" sakramentti. Siinä armo voi kirkastaa kaiken inhimillisen ja kaikki tulee täydelliseksi Jumalassa. Kirkko tulee Jumalan läsnäolon ja toiminnan mysteeriossa Kristuksen Ruumiiksi, Pyhän Hengen temppeleksi, kokoavaksi

Symboliksi, tuomalla maailman Jumalalle. Jumala antoi Poikansa juuri maailman elämän edestä.⁵¹

Maailman sakraalisuus ja maallistumisen haasteena kirkon missiolle

Schememann käsityksessään liturgisesta hurskaudesta painottaa, että Jumala, ihminen ja maailma asetetaan keskinäiseen suhteeseen. Siinä nämä yhdistyvät yhdeksi johdonmukaiseksi näkemykseksi maailmasta.⁵² Sen tähden ortodoksisessa missiologiassa jumalanpalveluksen merkitys kontekstissaan on keskeisessä asemassa. Jumalanpalvelu sekä määritelmänä että toimintana sisältää todellisuuden, jolla on kosminen, historiallinen ja eskatologinen ulottuvuus. Juuri jumalanpalveluksen tarkoituksena on ilmaista perustavat käsitykset ihmisestä ja maailmasta.⁵³ Siksi Schememann pitää tärkeänä analysoida sekularismin luonnetta, koska sekularismin hänen mielestään kuuluu ennen muuta jumalanpalveluksen kieltäminen. Sekularismi ei kuitenkaan ole identtinen ateismin kanssa. Sekularismi on ennen muuta harhaoppi ihmisestä, koska siinä kielletään, että ihminen on Jumalaa palvova olento, *homo adorans*. Jumalanpalvelus on siksi olennainen kohde, jonka sekularismi haluaa mitätöidä. Jumalanpalvelus on ihmisyyden edellytys ja toteutus. Erityisen ongelmallista on, että sekularismille on ominaista pyrkiä muuttamaan jumalanpalveluksen muodot ja sisältö hyväksyttäväksi ja soveltuvaksi nykyiseen maallistuneeseen aikaan.⁵⁴

Ihminen pysyy olentona, joka kaipaa menoja ja rituaaleja, jotka sekularismissa ovat kuitenkin aidon jumalanpalveluksen korvikkeina sisällöltään tyhjiä ja keinotekoisia. Siksi sekularismi ei sovi yhteen kristinuskolle olennaisen näkemyksen kanssa jumalanpalveluksesta. Sekularismi on kyvytön luomaan aitoa jumalanpalvelusta. Sekularismi uskonnollisena tyhjiytenä on olemukseltaan täysin antikristillistä.⁵⁵ Sekularismi harhaoppina on totuuden vääristämistä; se voitetaan totuuden avulla. Totuus paljastaa sekularismin ilmenemisen varsinaisen syyn, joka on siinä, että maailman vakuutetaan olevan sisäisesti itsenäinen. Maailmaa pidetään järjellisesti, tiedollisesti ja toiminnallisesti itseriittoisena. Tällöin maailma kuitenkin lakkaa olemasta Jumalan ”luonnollinen” sakramentti eikä ”yliluonnollinen” sakramentti ole missään suhteessa maailmaan. Maailma johdetaan sekularismiin, kun maail-

man luonnollinen sakramentaalisuus kielletään ja ”luonnollinen” ja ”yliluonnollinen” asetetaan toistensa vastakohtaksi.⁵⁶

Schmemannin missiologiassa keskeisessä asemassa on sakramentaalisuuden käsite. Se korostuu tässä yhteydessä, koska sekularismin olemukseen juuri kuuluu kieltää ihmisen ja maailman sakramentaalisuus. Maallistunut ihminen hylkää Jumalan ilmestymisen, epifanian eli sen alkunäkemyksen, jonka mukaan kaikki maailmassa oleva, itse maailman olemassaolon perusta ja alkusyy, ilmaisevat epifaniaa ja tekevät epifanian läsnäolevaksi. Oleminen ja eläminen erillään tästä epifaniasta merkitsee ihmiselle pimeyttä, järjettömyyttä ja kuolemaa.⁵⁷ Maailma ja siinä oleva ihmisen paikka ovat luonteeltaan sakramentaalisia. Tämä periaate määrää ja hahmottaa missionaarisen jumalanpalveluksen ja kristillisen liturgian rakentumisen ja kehityksen. Sakramentaalisuus sisältää kokonaisuutena ajatuksen, että maailma on Jumalan ilmestymistä, epifaniaa. Maailma on ”Hänen ilmestymisensä, läsnäolonsa ja voimansa välikappale.” Tällöin maailma on välikappale Jumalan tuntemiseen ja yhteyteen Jumalan kanssa. Schmemann käsittää, että juuri tässä on maailman todellinen olemus ja maailman lopullinen tarkoitus.

Sakramentaalisuudessa Jumalan tunteminen ja maailman tunteminen yhdistyvät; yhdistyminen tapahtuu yhteytenä Jumalaan ja kaikkeen olemassa olevaan. Tällöin ’jumalanpalvelus’ sisältää avarasti näkemyksen ja kokemuksen, että maailma on Jumalan ilmestymistä, epifaniaa. Tällä perusteella jumalanpalveluksessa maailma ilmenee sakramenttina. Voidakseen olla kirkkona yhteydessä Jumalaan ja tuntea Hänet kirkko tarvitsee vettä ja öljyä, leipää ja viiniä, jotka ovat maailmaa. Yhteys Jumalaan tapahtuu aineen välityksellä; yhteys Jumalaan antaa aineelle ja samalla maailmalle sen todellisen merkityksen.⁵⁸ Esimerkiksi veden siunaamistoimituksessa aineesta tulee jumalayhteyden ja Jumalan tuntemisen välikappale. Itse asiassa koko luomakunnan ja jokaisen sen osan on mahdollista olla sakramentaalinen.⁵⁹

Kristus täydellisimpänä epifaniaana

Ihminen ruumiillisena olentona on osa maailmaa ja palvelee Jumalaa kuluvaan nykyajassa jumalanpalveluksessa ja jumalanpalveluksen kautta. Ihmisen ilmaukset suhteessa maailmaan saavat lopullisen tarkoituksen juuri jumalanpalveluksessa. Jumalanpalveluksessa myös paljastuu ajan tarkoitus ja se, että jumalanpalvelus myös uudistaa ajan. Maailman tarkoitus on siinä, että ’sakramentaalinen’ voi saada sisällön, jossa maailma on jumalanpalveluksen ja armon välikappale. Maailman ”luonnollinen sakramentaalisuus” saa ilmauksensa juuri jumalanpalveluksessa. Schmemannin ajattelussa ju-

malanpalvelus on tapahtumana Jumalan epifania. Tällöin jumalanpalvelus on samalla maailman epifania. Koska jumalanpalvelus on yhteys Jumalaan jumalanpalvelus on ainoa todellinen yhteys maailmaan. Jumalanpalvelus on Jumalan tuntemisena kaiken inhimillisen tiedon täyttymys.⁶⁰ Jumalanpalvelus on näin ollen missionaarista jumalanpalvelusta.

Schmemmann painottaa, että liturgia on saanut alkunsa uskosta Jumalan lihaksitulemiseen, ”lihaksi tulleen Logoksen salaisuudesta”, jonka sisältönä on risti ja ylösnousemus. Jumalanpalveluksessa juuri Logoksessa, Kristuksessa, oleva jatkuvuus johtaa täyttymykseen. Itse asiassa Kristus on jumalanpalveluksen täyttymys. Kristus on täydellisin epifania. Jumala ilmoittaa itsensä Kristuksessa ja on läsnä täyteydessään maailman välityksellä. Kristus on todellinen ja täydellinen sakramentti sen tähden, että maailman sakramentaalisuus toteutuu hänessä. Maailman on edelleen ontologisesti mahdollista olla Kristuksen sakramentti, vaikka maailma hylkäsi ja surmasi hänet ja tällöin samalla hylkäsi tarkoituksensa ja täyttymyksensä. Jumalanpalvelus täyttymyksenä ja loppuna, jatkumattomuutena, on samalla alku, uusi jumalanpalvelus, uusi jatkuvuus. Uusi elämä Kristuksessa, lihaksi tullessa Herrassa, on kätkettyä Kristuksen kanssa Jumalassa ja tullut elämäksi, joka ei ole ”tästä maailmasta”. Leipä ja viini, aineet tästä maailmasta, ovat *prosoforan* sisältö, joka muuttuu Kristuksen Ruumiiksi ja Vereksi ja tulevat yhteydeksi Hänen valtakuntaansa. *Anaforassa* ne ”nostetaan ylös” ja otetaan pois ”tästä maailmasta”. Jättäessään eukaristiassa tämän maailman ja noustessaan ylös Kristuksen pöytään Kristuksen valtakunnassa kirkko näkee taivaan ja maan olevan täynnä Hänen kunniaansa ja että Jumala on täyttänyt kaiken itsellään. Tämä ”jatkumattomuus” ja näky, että kaikki on tullut uudeksi on mahdollista vain siksi, että ensin on ollut olemassa jatkuvuussuhde entiseen ja siksi, että Pyhä Henki tekee kaikki uudeksi.⁶¹

Jumalanpalvelus on lihaan tulleen Kristuksen muistamista. Sellaisena jumalanpalvelus on myös Kristuksen valtakunnan muistamista ja samalla tämän valtakunnan odotusta ja ennalta kokemista. Koska kirkon liturgia on sekä kosminen eli se sisällyttää Kristukseen koko luomakunnan että historiallinen eli se sisällyttää Kristukseen kaiken ajan, liturgia on myös eskatologinen. Eskatologisenä liturgia tekee kristityn osalliseksi Jumalan tulevaan valtakuntaan. Näin kiteytyy samalla käsitys jumalanpalveluksesta kokoavana todellisuutena. Ihmisen suhde maailmaan sisältyy käsitykseen jumalanpalveluksesta, joka sekä määritelmänä että toimintana sisältää todellisuuden, jolla on kosminen, historiallinen ja eskatologinen ulottuvuus.⁶² Ihmisten kutsuminen

kaikille avoimeen jumalanpalvelukseen merkitsee ihmisten kutsumista Kristuksen valtakunnan osallisuuteen. Tässä toteutuu kirkon missionaarisuus.

Schememann luonnehtii nykyaikaa sekularismin kriisiin ja hengellisen sekaannuksen ajaksi. Osaltaan tämä tilanne hänen mielestään johtuu siitä, että kirkko ja kristityt itse ovat luopuneet ainutlaatuisesta lahjasta, jonka olisivat voineet antaa ”hengellisesti janoiselle ja nälkäiselle maailmalle.” Maailman tarvitsee tässä tilanteessa sakramenttia ja epifaniaa, Jumalan ilmestymistä. Sekularismille on kuitenkin olemassa ”vastamyrkky”. Suorastaan ohjelmallisesti Schememannin mielestä nyt ei tarvita uutta jumalanpalvelusta. Jumalanpalveluksen ”todellinen tarkoitus ja voima” on vain löydettävä uudelleen. Tällä hän tarkoittaa jumalanpalveluksen kosmista, ekklesiologista ja eskatologista ulottuvuutta ja sisältöä. On löydettävä liturgian aito tarkoitus ja voima, joka on *lex orandissa*. Kun näin tapahtuu, siitä tulee kaikki käsittävä näkemys ja voiman lähde tämän näkemyksen mukaiseen elämään maailmassa. Kiireellisimpänä asiana on löytää *lex orandi* uudelleen. Tähän palaamisen tuloksena kirkko liturgiassaan tulee jälleen siksi, mitä se on.⁶³ Silloin toteutuu myös kirkon missionaarisuus sen ortodoksisessa merkityksessä.

Ilon todistajana maailmassa

Schememannin mukaan alkuperäinen synti ei ollut ensisijaisesti tottelemattomuutta Jumalaa kohtaan. Syntiä on ”lakata tuntemasta nälkää yksin Jumalaa kohtaan”. Syntiä on kieltää olemasta riippuvainen maailmasta, joka kaikkineen on Jumala-yhteyden sakramentti. Syntiä on asettaa Jumala elämän vastakohdaksi. Todellinen lankeemus on ihmisen epäeukaristinen elämä epäeukaristisessa maailmassa. Syntiä on tehdä maailmasta aineellinen sen sijaan että muuntaa maailman elämäksi Jumalassa, jolloin vasta siinä on tarkoitus ja henki.⁶⁴

Kristinuskon ilosanoma on siinä, että Jumala ei jättänyt ihmistä maanpakolaisuuteensa ja kaipuunsa tukaluuteen. Jumala loi ihmisen mielensä mukaiseksi ja itseään varten. Schememannin mielestä ihminen ”oli ponnistellut löytääkseen selityksen omaan salaperäiseen nälkäänsä.” Jumala lähetti valonsa siihen pimeyteen, missä ihminen nälässään hapuili paratiisia kohti. Jumalalta se ei ollut pelastustoimenpide eksyneen ihmisen löytämiseksi. Jumalan toiminnan tarkoitus oli se, että ”ihminen voisi ymmärtää, kuka Hän todella oli ja mihin hänen nälkänsä oli ollut häntä ajamassa.” Jumalan lähet-

tämä valo oli Jumalan Poika. Hän oli ja on vastaus ihmisten Jumalaa kohtaan tuntemaan nälkään. Hänessä ihmisille on annettu takaisin kadotettu elämä. Schmemann muistuttaa, että Kristuksen historiallinen todellisuus on tosi-asia ja varhaiskristillisen uskon ja kirkon perusta. Kristuksen muistelemisen ohessa keskeiseksi tuli kokemus, että Kristus tulee ja on läsnä omiensa kanssa. Kristuksessa elämä ja kaikki mitä siihen sisältyy palautettiin ihmiselle ja annettiin takaisin sakramenttina ja yhteytenä; se kaikki tehtiin eukaristiaksi. Kirkosta tuli näin uusi ja taivaallinen Jerusalem. Kirkko yhdistää toimintansa sakramenttiin. Kirkko on itsessään Kristuksen läsnäolon ja hänen toimintansa sakramentti. Tällä perustalla on keskeinen merkitys sille, miten kristitty toimii ja todistaa Kristuksesta maailmassa. Siitä mistä kristitty on itse tullut osalliseksi ja minkä yhteyteen hänet on saatettu, hän todistaa maailmalle. Kristitty kutsuu ihmisiä ja tarjoaa heille yhteyttä kirkkoon. Kristitty elää tässä maailmassa, jonka elämän puolesta Jumala on antanut Poikansa.⁶⁵

Schmemann muistuttaa, että ihmiskunta elää maailmassa, jossa Kristus myös hylättiin. Kristus oli kuitenkin täydellinen ilmaus siitä, millaiseksi Jumala tarkoitti elämän. Maailman pirstaleinen elämä oli koottu Kristuksen elämään. Maailma tappoi hänet ja samalla menetti mahdollisuutensa tulla uudelleen alkuperäiseksi paratiisiksi. Ristiinnaulitsemista ei voida saada tekemättömäksi. Tämä tapahtuma muistuttaa kristikuntaa, että ”sen tulee aina ja ennen kaikkea seistä ristin juurella.” Maailmaa voidaan parantaa rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja vapautta edistämällä, mutta sitä ei voida parantaa ja palauttaa siksi, jollaiseksi Jumala sen alun perin tarkoitti. Kristitty on Golgatalla tapahtuneen lopun todistaja; ”luonnollinen elämä on päättynyt maailmassa, jossa Kristus kuoli.”⁶⁶ Kristitty on myös sen kääntein todistaja, joka sisältyi pääsiäisen sanomaan ylösnousemuksesta ja sen herättämästä ilosta ja täyttymyksestä. Sisälle tuohon iloon voidaan päästä yhden ainoan tapahtuman kautta. Se on kirkolla ollut alusta asti ilon lähde ja täyttymys: eukaristia, ilon sakramentti. ”Eukaristia on jumalanpalvelus, liturgia.” Liturgia merkitsee toimintaa, jonka kautta ryhmästä ihmisiä tulee kokonaisuus. Se merkitsee myös jonkun ihmisen tai ryhmän toimintaa tai ”virkaa” koko yhteisön puolesta ja sen hyväksi. Näin olen ”Kirkko itse on liturgia, pappisvirka, kutsumus toimia tässä maailmassa Kristuksen tavoin.” Se merkitsee Kristuksesta ja hänen valtakunnastaan todistamista. Eukaristia on kirkon liittymistä Herransa iloon. Kirkko yhtyy tähän iloon niin, että se voi olla tämän ilon todistaja maailmassa. Schmemann pitää tätä ilosta todistamista maailmalle kirkon varsinaisena kutsumuksena ja kirkon oleellisena liturgiana ja sakramenttina. Näin

toimiessaan kirkosta tulee se, mitä se on. ”Kirkon tarkoitus on tehdä eläväksi Hänet, johon kaikki päättyy ja josta kaikki alkaa.”⁶⁷

Schmemmann painottaa myös kasteen merkitystä anteeksiantamuksen sakramenttina, koska se on kaste Jeesukseen Kristukseen. Hän on anteeksi-antamus. Todellinen perisynti on Schmemmannin mukaan siinä, että ihmisen rakkaus suuntautui pois Jumalasta; ihminen vieraantui Jumalasta. Todellinen synti on siinä, että ihminen asettaa jotakin Jumalan edelle. Kun näin tapahtuu, sen mukana tulevat muut synnit. Kristuksessa tämä synti annetaan anteeksi siksi, että ihminen on Kristuksessa palannut Jumalan luo. Ihminen on palannut, koska on rakastanut Kristuksen ja löytänyt hänessä ainoan todellisen rakkauden kohteen ja elämän. Jumala on ottanut hänet vastaan ja sovittanut hänet Kristuksessa itsensä kanssa. Paluu on mahdollista Kristuksessa. Kristukseen uskominen on katumista, mielenmuutosta koko elämässä niin, että kristitty näkee elämän syntinä ja kuolemana. Kristukseen uskominen on sen ilosanoman vastaanottamista, että Kristuksessa anteeksiantamus ja sovitus on annettu. Kaste on syntien anteeksiantamus, ei niiden poisto. Kristitty voi todella vasta kasteen jälkeen ja sen ansiosta huomata synnin todellisuuden. Vasta silloin todellinen katumus käy mahdolliseksi. Näin ollen koko kirkko on samalla sekä anteeksiantamuksen lahja, ”tulevaisen maailman lahja”, että alituinen katumus.⁶⁸

Mission aika

Schmemmann pohtii teoksensa missiologisesti keskeisessä luvussa ”The Time of Mission” myös suhdetta aikaan ja siinä todistuksen antamiseen. Kristityillä on kiusauksena elää ajan ulkopuolella ja paeta sen aiheuttamia turhautumia, koska Jumalan valtakunta on ajan tuolla puolella. Aika korvataan helposti virheellisesti mystisyydellä ja ”hengellisillä” pyrkimyksillä. Kristus inkarnaatioissa on kuitenkin lunastanut ajan ja tehnyt siitä merkityksellisen. Hän tuli elämään ajassa. Kristinusko osoittaa ajan olevan historiaa ja täyttymystä. Ajan Schmemmann käsittää Jumalan lahjaksi. Monelle ihmiselle suhde aikaan on ongelma, mutta tähän ongelmaan ihminen löytää ratkaisun, kun hän ottaa ajan vastaan yhtä vapaasti ja iloisesti kuin se hänelle annetaan. Keskeiseksi silloin tulevat viikon ensimmäinen ja kahdeksas päivä. Kristus nousi kuolleista viikon ensimmäisenä päivänä sapatin jälkeen. Siitä päivästä tuli uuden elämän ja uuden ajan alku. Viikon kuluksa sen voi laskea viikon kahdeksanneksi päi-

väksi seuraavasti: Ylösnoussut Kristus ilmestyi opetuslapsilleen viikon ensimmäisenä päivänä (Joh. 20:19) ja sitten myös kahdeksan päivä perästä (Joh. 20:26). Tämä kahdeksas päivä on se päivä, jolloin kirkko viettää eukaristiaa ja toteuttaa itseään uutena elämänä. Sen tarkoituksena on uudistaa aika ja kuulua tähän maailmaan. Tuona päivänä eukaristisen taivaaseen astumisen kautta Herran päivä ilmeni kirkkaudessaan ja uudistavassa voimassaan tämän maailman loppuna ja tulevan maailman alkuna. Tämän päivän kautta kaikki aika muuttui muistamisen ja odottamisen ajaksi. Jokainen hetki viittaa kaiken ”luonnollisen” elämän loppuun ja uuden elämän alkuun. Näin missiologisesti käsittäen jokaiseen hetkeen on tullut merkitys, jota sillä ei aikaisemmin ollut. Jokaisesta päivästä on tullut askel ajan liikkeessä. Jokainen päivä on ratkaisun ja todistuksen antamisen hetki, jolla on lopullinen merkitys.⁶⁹

Ilo maailmaan on tullut ristin kautta. Samalla Kristuksen risti merkitsi kaiken ”luonnollisen” ilon loppua. Ilo rististä on puhdasta iloa, koska se on kokonaan lahja, *kharis*, armo. Tämä puhdas ilo on ainoa uudistava voima tässä maailmassa. Schmemmann painottaa, että juuri tämä voima on Pyhän Hengen ”sinetti” kirkon elämässä, sen uskossa, toivossa ja rakkaudessa. Ilo annettiin kirkolle maailmaa varten siksi, että kirkko olisi ilon todistaja ja uudistaisi maailman ilolla. Ortodoksisessa kirkossa jokainen sunnuntai on ylösnousemuksen juhlapäivä ja jokainen eukaristia on helluntai.⁷⁰ Aika viittaa aina juhlaan ja sen iloon; aika ei voi sitä itse antaa eikä toteuttaa. Näin ajalla on tarkoitus; ilman tarkoitus ajasta tulee tarkoituksettomuuden perikuva.⁷¹

Schmemmann tähdentää missiologiassaan, että Jumala on todella lunastanut maailman. Jumalalla on ikuinen elämä ihmisiä varten valmiina. Jumala avasi tämän ikuisen elämän ihmisille ajan ja kiireen keskellä; ikuinen elämä on ajan salainen tarkoitus ja päämäärä. Näin Jumala teki ajan ja ihmisen työn ajassa tulevan elämän sakramentiksi. Hän teki sen täyttymyksen ja taivaaseen astumisen liturgiaksi. Kun aikanaan maailman ja sen itseriittoisuuden loppu on käsillä, siitä tulee uudestaan kristityille sen sakramentin aines, joka kristittyjen on toteutettava Kristuksessa.⁷²

Schmemmann hyväksyy näkemyksen, jonka mukaan kirkko on lähetystyötä, missiota. Lähetystoiminta on kirkon koko olemus ja elämä. Hän näkee kuitenkin oman aikansa lähetystyön epäonnistuneen kahdessa kohden. Ensinnäkään se ei ole onnistunut voittamaan muita suuria maailmanuskontoja. Toiseksi se ei ole onnistunut löytämään merkityksellisiä keinoja kulttuurissa vallitsevaa ja lisääntyvää maallistumista vastaan. Näistä seikoista johtuen Schmemmann painottaa, että kristittyjen on arvioitava uudelleen lähetystehtä-

väänsä ja sen menetelmiä sekä omaa asemaansa ja tehtävänsä maailmassa.⁷³ Schmemmann nostaa esiin kaksi tendenssiä, joita kohtaan hän kriittinen. Ensinnä suhteessa ei-kristillisiin uskontoihin Schmemmann arvostaa ”vanhaa käsitystä”, jonka mukaan lähetystyö on yhden ainoan, todella yleismaailmallisen uskonnon saarnaamista. Sellaisena se asettuu kaikkia muita uskontoja vastaan. Se usko voitti kerran maailman. Siksi Schmemmannin torjuu *modus vivendi*-ajattelun, jonka mukaan kirkot ovat valmiita elämään rinnan muitten uskontojen kanssa ja ”lähestymään” niitä. Tämä tendenssi perustuu hänen mielestään oletukseen ”perususkonnota”, joka sisältää uskonnollisia ja hengellisiä perusarvoja, joita yhdessä puolustetaan ateismia, materialismia ja muita uskonnottomuuden muotoja vastaan. ”Uskonnolliset perusarvot” ovat hänen mielestään kuitenkin samoja, joita sekularismi tarjoaa. Tällöin uskonnon varsinaiseksi tehtäväksi hyväksytään ”auttaminen maallisessa mielessä”. Tämä johtaa kuitenkin ennen pitkää joko uskonnon hylkäämiseen tai uskonnon ymmärtämiseen ”eräänlaiseksi liitteeksi maailmaan”. Siinä tilanteessa ei nähdä yhteyttä maailman ja sen toiminnan ja Jumalan välillä. Hän painottaa, että uskonnollista tyydytystä uskonnon harjoittamisesta nykypäivänä tarjoavat esimerkiksi islam, buddhalaisuus, itämainen mystiikka ja esoteeriset ryhmät. Niitä ei kuitenkaan kiinnosta Jeesuksen Kristuksen elämä, kuolema ja ylösnousemus. Ongelmaksi muodostuu, kun yksipuolisesti painotetaan elämän ”hengellistä ulottuvuutta” ja jätetään elämän ”aineellinen ulottuvuus” eli maailma koskemattomaksi ja muuttumattomaksi.⁷⁴

Toisen tendenssin eli sekularismin hyväksyjiin Schmemmannin asenne on torjuva, vaikka maallistumiseen myös sisältyy ”eräitä kristillisiä peruspiirteitä ja toiveita.” Hän ei hyväksy väitettä, että sekularismin myötä maailma on siirtynyt ”moderniin” uuteen aikakauteen, joka kristittyjen on tunnustettava ja hyväksyttävä normaalina. Siinä nimittäin ihminen on kyllä tietoinen kärsimyksistään ja vieraantuneisuudestaan mutta ei ilosta. Ihminen ”tuntee seksin, mutta ei rakkautta, tieteen mutta ei ’mysteeriota’”. Kun hän tietää, ettei taivasta ole olemassa, hän ei voi ymmärtää rukousta Isällemme, joka on taivaissa, ei myöskään vakuutusta, että taivas ja maa ovat täynnä Hänen kunniansa.⁷⁵

Schmemmannin missiologian lähtökohtana on, että maailmassa ei tule elää ikään kuin Jumalaa ei olisi olemassa. Kristinuskon tehtäväksi ei voi jäädä ”pääasiallisesti solidaarisena pysyminen ihmiskunnalle”. Kristillinen lähetystyö on Kristuksesta saarnaamista eikä vain kristittynä olemista elämässä. Maallistumisen kautta hänen mielestään toisten suurten uskontojen kannat-

tajat ovat voineet ymmärtää ”eräitä kristinuskossa olennaisia ajatuksen ja kokemuksen ulottuvuuksia.” Osin maallistumisen johdosta kristinuskko on historian kuluessa itse kaventanut ja turmellut omaa sanomaansa palaamalla esikristillisiin ja samalla ei-kristillisiin vastakohta-asetelmiin, kuten pyhämaallinen, hengellinen–aineellinen. Sekularismi on kuitenkin perimmältään synty, koska sekularismi on valhe maailmasta; sekularismin perustava väite on, että maailmassa voisi elää ikään kuin Jumalaa ei olisi olemassa. Sekularismin hyväksyminen totuutena maailmasta merkitsee alkuperäisen kristillisen uskon perustavaa muuttamista eikä sen jälkeen enää voida puhua samasta Kristuksesta.⁷⁶

Rehellisyys evankeliumille

Schmemannin mielestä rehellisyys evankeliumille vaatii täysin päinvastaita kuin mitä sekularismi vaatii. Evankeliumin mukaista on elää maailmassa niin, että kaikki maailmassa oleva nähdään Jumalan ilmoituksena ja Jumalan läsnäolon merkinä. Kaikki maailmassa voidaan nähdä myös ilona Jumalan tuntemisesta, kutsuna Jumalan yhteyteen ja toivona Jumalassa tapahtuvaan täyttymykseen. Hän perustelee käsitystään sillä, että helluntaista lähtien kaikessa on Pyhän Hengen sinetti, Pyhän Hengen säde ja Pyhän Hengen merkki niille, jotka uskovat Kristukseen. Tästä tietoiset kristityt ovat selvillä siitä, että Kristus on maailman elämä. Hänessä maailma kaikkineen on tullut jälleen liturgiaksi eli yhteydeksi Jumalan kanssa, taivaaseen astumiseksi.⁷⁷

Schmemann on hyvin tietoinen, että kristitty ei millään kielellä voi täysin ilmaista kaikkea kristinuskon sisältämää olennaista ja siitä todistaa. Tämä koskee myös jakeen Luuk. 24:48 mukaista kehotusta: ”Te olette tämän todistajat.” Näin ollen kaiken kristillisen toiminnan ja lähetystyön ”lähde ja alku on Kirkon taivaaseen astumisessa.” Tämä tapahtuu Kristuksessa, tulevan maailman ilossa; se toteutuu kirkossa sakramenttina. Sakramentti on tässä keskeisessä asemassa ollessaan Jumalan valtakunnan lahja, tämän ”valtakunnan alku, läsnäolo, lupaus, todellisuus ja ennalta kokeminen.” Kun kristitty kirkosta, Kristuksen läsnäolosta, palaa ulos maailmaan hän huomaa, että maailma on lähetystyölle merkityksellinen kenttä. Vain näin palatessaan on mahdollista nähdä maailmassa vallitseva todellisuus ja havaita se lähetystehtävänä. Lähetystehtävä on kuitenkin toistuvasti aina alussa oleva tehtävä. Sen toteuttamiseksi kristityt on toistuvasti kirkossa nähtävä ”totinen valkeus,

otettava vastaan Pyhä Henki ja sitten oltava Jumalan rakkauden todistaja.” Näin varustettuna ilossa ja rauhassa kristitty lähetetään takaisin maailmaan.⁷⁸ Lähetystyö kirkon hallussa olevien sakramenttien yhteyteen saattamisena

Schememann ei anna yksityiskohtaisia vastauksia ja ohjeita kaikkeen siihen, mitä kristityn on todistajana maailmassa tehtävä. ”Kaikki riippuu tuhansista tekijöistä.” Todistajan on käytettävä kaikkia inhimillisiä kykyjä. Ydinkohtana hän tässä yhteydessä pitää sitä, että lähetystehtävää toteutettaessa kaikki riippuu Pyhästä Hengestä. Tällöin ollaan Pyhän Hengen tuoman ilon, rauhan ja uuden elämän todistajia. Tämän kaiken osallisuuteen ihminen saatetaan kirkossa, joka on Jumalan valtakunnan sakramentti. Kirkko ei ole sakramentti ainoastaan kirkon hallussa olevien Jumalan asettamien toimitusten vuoksi. Kirkko on sakramentti myös siksi, että kirkko on ihmiselle annettu mahdollisuus nähdä tässä maailmassa ja sen kautta ”tuleva maailma”. Tämä tuleva maailma voidaan nähdä ja elää jo Kristuksessa. Tällöin on mahdollista huomata, että Kristus on jo täyttänyt kaiken itsellään. Kun kristitylle ilmaistaan ja annetaan tämä kaikki, se on täynnä tarkoitusta ja kauneutta. Tästä hän todistaa tässä maailmassa. Kristittynä hän havaitsee Kristuksen kaikesa ja iloitsee Hänessä. Kristukseen perustuva ilo muuttaa ja uudistaa kristityn suunnitelmat ja ohjelmat, ratkaisut ja toiminnan niin, että kaikista hänen teoistaan tulee sakramentteja, joissa maailma palaa Kristuksen luo, joka on maailman elämä.⁷⁹

Viitteet

- ¹ Ortodoksisen kirkon lähetystyön historiasta kts. *Yannoulatos* 1964. Bibliografia ortodoksisen traditio juurista alusta vuoteen 1453 kts. esim. *Skira* 2001. Patristista lähteistä kts. *Hällström* 1990. Lähetystyön historiasta ”Die Mission der Ostkirche” kts. esim. *Rosenkranz* 1977, 187–190, 238–249, 463–472. ”Der Begriff der Ostkirche ist komplex. Die aus der Urkirche hervorgegangene Ostkirche gewann ihre vorherrschende Gestalt in der unter Justinian I. verfassten byzantinisch-orthodoxen Reichkirche,” *Rosenkranz* 1977, 187.
- ² *Yannoulatos* 1991, 6. Venäjän kirkon lähetystyön historista kts. myös *Pivoarov* 1995, 17–35.
- ³ *Voulgarakis* 1987, 355-356; *Voulgarakis* 1998, 334.
- ⁴ *Vassiliadis* 2013. Tämän artikkelin kirjoittaja osallistui vuonna 2010 konferenssiin Edinburghissa; teemana oli ”Edinburgh 2010 – Witnessing to Christ Today”. Konferenssin aineistoista kts. esim. *Kerr & Ross* 2009; *Balia & Kim* 2010.

- ⁵ *Kontseptsia* 1995. Kts. esim. vuonna 1995 Piispa Ioannin Kieivissä pitämä esitelmä: "The Orthodox View of the Church's Mission: Ecclesiological and Canonical Arguments." *Ioann* 1995, 49–60.
- ⁶ *Kontseptsia* 2005.
- ⁷ *Kozuharov* 2006, 14.
- ⁸ *Doklad* 2004.
- ⁹ *Voulgarakis* 1998, 337.
- ¹⁰ *Voulgarakis* 1998, 336–337.
- ¹¹ *Kozuharov* 2006, 4. Artikkelin tekijä tutustui Valentin Kozuharoviin ja hänen missiologiaansa The International Association for Mission Studies (IAMS):n ja The Nordic Institute for Missiological and Ecumenical Research (NIME):n yhdessä järjestämässä missiologisessa konferenssissa Pariisissa 25.8.2006. Kozuharovin omista elämänvaiheista ortoksikirkon missiologiksi kts. *Kozuharov* 2000, 63.
- ¹² *Kozuharov* 2006, 4.
- ¹³ *Kozuharov* 2006, 4–5.
- ¹⁴ *Kozuharov* 2006, 5.
- ¹⁵ *Kozuharov* 2006, 5.
- ¹⁶ Ks. *Schmemann* 1961, 252.
- ¹⁷ *Kozuharov* 2006, 5; *Schmemann* 1961, 252.
- ¹⁸ *Kozuharov* 2006, 5; "Nothing reveals better the relation between the Church as fullness and the Church as mission than the Eucharist, the central act of the Church's *leiturgia*, the sacrament of the Church itself." *Schmemann* 1961, 255.
- ¹⁹ Alexander Schmemannin henkilöhistoriasta esim. *Saarento* 2013, 9–12.
- ²⁰ Neljä tämän artikkelin lähteinä käytettyä julkaisua: *Schmemann* 1961; *Schmemann* 1970; *Schmemann* 1972; *Schmemann* 1974. Schmemannin julkaistusta tuotannosta luettelo, 22 julkaisua, esim. *Saarento* 2013, 69–71; *Garrett* 1984, 11–26.
- ²¹ Kirkkojen Maailmanneuvoston (KMN) perustaminen vuonna 1948 Amsterdamissa johti vuonna 1961 KMN:n New Delhin yleiskokouksessa 1961 Kansainvälisen lähetysneuvoston (KLN) integroitumiseen KMN:n Maailmanlähetytyön ja evankelioimisen (CWME) jaostoon. Neu-Delhi 1961, 276–280. Yleiskokouksessa piti esitelmän ortodoksi Dr. Nikos A. Nissiotis (Kirche von Griechenland) aiheena "Zeugnis und Dienst der orthodoxen Christenheit für die eine ungeteilte Kirche." Hän aloitti esityksensä tuon ajan tilannetta kuvaavalla yleistyksellä: "Vieleroorts ist es heute Mode, 'ökumenisch' zu sein." Em. integraation vaikutuksesta Suomen lähetysneuvoston (SLN) toimintaan vuosina 1961–1971 kts. *Korpiaho & Vasko* 2012, 72–76, 84. Suomen Ortodoksisen kirkon yhteyteen perustettiin vasta vuonna 1977 Ortodoksinen Lähetys ry. Se liittyi SLN:n jäseneksi dosentti Timo Vaskon puheenjohtajakaudella Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leon vaikutuksesta 12.5.2008. Liittymisestä myös Arkkipiispa Leon kirje Timo Vaskolle 22.10.2008. Ensimmäinen Ortodoksinen lähetys ry:n edustaja SLN:ssa oli lähetys sihteeri Aino Nenola. *Korpiaho & Vasko* 2012, 167. On kiinnostava havainto, että Suomessa vuonna 1999 julkaistu teos *Ortodoksinen sanasto* (317 sivua) ei sisällä hakusanaa 'missio' tai 'lähetytyö' eikä käsitteille hakusanojen yhteyksissä kristityn todistajantehtävää.

- Lyhyesti selitetyt hakusanat kuten 'apostoli', 'katolinen', 'marttyyrium' ja 'marttyyri' vain niukasti avaavat kirkon todistustehtävää. Ks. *Arseni* 1999, 181–182.
- ²² *Schmemann* 1961, 250. Schmemann viittaa kritiikissään maailmanlähetystä koskeviin tutkimustuloksiin teoksissa: *Glazik* 1954 ja *Glazik* 1959.
- ²³ Schmemann kirjoittaa eri kielissä sanan *Kirkko* aina isolla alkukirjaimella. Kirkko on Kristuksen, Jumala-Sanan, ruumis maan päällä. Tässä artikkelissa käytän Schmemannin teologiselle ajattelulle oikeutta tehden kuitenkin suomenkielistä ilmaisua: kirkko. Ks. myös *Arseni* 1999, 148–150.
- ²⁴ *Schmemann* 1961, 251.
- ²⁵ *Schmemann* 1961, 251. Hän viittaa ekumenisiin kokouksiin: Tukholma 1925 (Life and Work) ja Lausanne 1927 (Faith and Order; Lausannessa ensi kertaa protestantit ja ortodoksit kohtasivat toisensa virallisissa oppikeskusteluissa. Ks. *Saari* 1994, 70–72.
- ²⁶ *Schmemann* 1961, 251–252.
- ²⁷ Ks. myös *Teinonen* 1971, 43 ortodoksisen kirkon kirkkokäsityksestä: "Kuten soteriologia nousee ekklesiologiakin kristologian pohjalta; se on suorastaan kristologian jatkoa. Kirkko on nimittäin itse inkarnaation jatkumista, siinä jatkuu Jeesuksen Kristuksen kolminainen työ Profeetana, Ylimmäisenä Pappina ja Kuninkaana." Kirkko on "eksistoitunut jo ennen maailmaa Kristuksessa."
- ²⁸ *Schmemann* 1961, 251–253.
- ²⁹ Ortodoksisen kirkon sakramenteista ja viimeisistä tapahtumista kts. myös *Teinonen* 1971, 43–51
- ³⁰ *Schmemann* 1961, 253.
- ³¹ *Schmemann* 1961, 253–254.
- ³² 1. Joh 2:6.
- ³³ *Schmemann* 1961, 254.
- ³⁴ *Schmemann* 1961, 254–255.
- ³⁵ Ks. liturgiasta esim. *Ortodoksisen kirkon laulukirja* 1966, 36.
- ³⁶ Ks. liturgiasta esim. *Ortodoksisen kirkon laulukirja* 1966, 48.
- ³⁷ *Schmemann* 1961, 255.
- ³⁸ Luuk. 24:48.
- ³⁹ *Schmemann* 1961, 255–256.
- ⁴⁰ *Schmemann* 1961, 256.
- ⁴¹ *Schmemann* 1961, 256–257.
- ⁴² *Schmemann* 1970, 172.
- ⁴³ *Schmemann* 1970, 161–164.
- ⁴⁴ *Schmemann* 1970, 164–167.
- ⁴ Ks. 'teosis', 'theosis', 'jumalallistuminen' esim. *Arseni* 1999, 264. "Ihmisluonnon jumalallistuminen on osa maailmankaikkeuden pyhittymistä Jumalan armovoimalla hyvän palvelukseen. Jatkuvassa rukousyhteydessä Jumalaan ihminen voi kehittyä aste asteelta alkulähdettään kohti, joskaan ei voi koskaan täysin saavuttaa päämääräänsä."
- ⁴⁶ *Schmemann* 1970, 167–169.

- 47 *Schmemann* 1970, 171.
 48 *Schmemann* 1970, 168.
 49 *Schmemann* 1970, 172.
 50 *Schmemann* 1970, 173–178.
 51 *Schmemann* 1970, 178–180.
 52 *Schmemann* 1972, 157.
 53 *Schmemann* 1972, 147.
 54 *Schmemann* 1972, 139–142.
 55 *Schmemann* 1972, 149–150.
 56 *Schmemann* 1972, 154.
 57 *Schmemann* 1972, 147–148.
 58 *Schmemann* 1972, 142–144.
 59 *Schmemann* 1972, 157–158.
 60 *Schmemann* 1972, 144.
 61 *Schmemann* 1972, 145–146.
 62 *Schmemann* 1972, 146–147.
 63 *Schmemann* 1972, 159–160.
 64 *Schmemann* 1974, 20–21.
 65 *Schmemann* 1974, 21–25.
 66 *Schmemann* 1974, 27–28.
 67 *Schmemann* 1974, 29–32. Schmemannin kuvaa eukaristiaa viittaamalla ortodoksiseen eukaristiseen liturgiaan matkana tai tapahtumasarjana; se on ”Kirkon matka Jumalan valtakunnan ulottuvuuteen”. *Schmemann* 1974, 31–53.
 68 *Schmemann* 1974, 89–91.
 69 *Schmemann* 1974, 55–61.
 70 *Schmemann* 1974, 64–65.
 71 *Schmemann* 1974, 67.
 72 *Schmemann* 1974, 76.
 73 *Schmemann* 1974, 127.
 74 *Schmemann* 1974, 127–131.
 75 *Schmemann* 1974, 131–133.
 76 *Schmemann* 1974, 132–133.
 77 *Schmemann* 1974, 133.
 78 *Schmemann* 1974, 134.
 79 *Schmemann* 1974, 134–135.

Lähteet

Schmemann, Alexander

- 1961 The Missionary Imperative in the Orthodox Tradition. – The theology of the Christian mission. Ed. by Gerald H. Anderson. Abingdon Press; reprinted by McGraw-Hill. Nashville & New York.

- 1970 Sakramentti ja symboli. – Julkaistu suomeksi ja tässä artikkelissa käytetty lähde ja sen sivunumerointi: Maailman elämän edestä: Sakramentit ja ortodoksisuus. Suom. Sirkka Maria Markkanen & Matti Sidoroff. Ortodoksinen Veljestö. Kuopio. 1974, 161–180. Artikkelin ilmestynyt ensimmäisen kerran: *Evangelium und Sakrament*, Strasbourg: Oecumenica, 1970, 135-151; Ilmestynyt uudelleen otsikoituna: *Sacrament and Symbol. – For the Life of the World: Sacraments and Orthodoxy*. SVS Press. Crestwood, NY. 1973, 135–151.
- 1972 Jumalanpalvelus maallistuneena aikana. – Julkaistu suomeksi ja tässä artikkelissa käytetty lähde ja sen sivunumerointi: Maailman elämän edestä: Sakramentit ja ortodoksisuus. Suom. Sirkka Maria Markkanen & Matti Sidoroff. Ortodoksinen Veljestö. Kuopio. 1974, 139–160. Schmemmann piti tämän SYNDESMOKSEN kahdeksannessa yleiskokouksessa Hellenic College’ssa Brookline’ssa Massachusettsissa 20.7.1971. Esitelmä julkaistuna “Worship in a Secular Age,” *St. Vladimir’s Theological Quarterly*, 16, 1, 3–16, (1972).
- 1974 Maailman elämän edestä: Sakramentit ja ortodoksisuus. Suom. Sirkka Maria Markkanen & Matti Sidoroff. Ortodoksinen Veljestö. Kuopio. 1974. Alkuteos: *For the Life of the World: Sacraments and Orthodoxy* St. Vladimir’s Seminary Press; 2nd Revised & enlarged edition (1973) Crestwood. New York. Teos ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1963 nimellä *For the Life of the World*. National Student Christian Federation. New York. Teos on sen jälkeen ilmestynyt Schmemmannin uusilla esipuheilla varustettuna esimerkiksi saksaksi vuonna 1974 ilman liitteitä: *Aus der Freude leben: Ein Glaubensbuch der orthodoxen Christen*. Valter-Verlag. Olten und Freiburg in Breslau. Erikoisena voi pitää ratkaisua, jossa suomalaisen käännöksen lähetystyötä käsittelevän 3. luvun otsikko poikkeavasti vaikenee lähetystyöstä nimellä “Toiminnan aika” sen sijaan, että olisi pitäytynyt englanninkielisen alkuteoksen otsikkossa “The Time of Mission” ja esimerkiksi saksalaisen teoksen vastaavaan otsikkoon “Mission”.

Kirjallisuus

Arseni, arkkimandriitta

1999 Ortodoksinen sanasto. Otava. Helsinki.

Balia, Daryl & Kim, Kirsteen

2010 *Edinburgh 2010 Volume II: Witnessing to Christ Today*. Edited by Daryl Balia and Kirsteen Kim. *Regnum Studies in Mission*. Oxford Center for Mission Studies. Oxford.

Doklad

2004 *Doklad Vysokopreosviashtennogo Ioanna, archiepiskopa Belgorodskogo i Starooskol skogo, predsdatelia Missionerskogo Otdela Moskovskogo*

Patriarchata na Archiereiskom Sobore Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi 3–8 oktiabria 2004 (Report of the His Eminence Ioann, Archbishop of Belgorod and Sary Oskol diocese, Head of the Missionary Department of the Moscow Patriarchate, at the Archbishops Council of the Russian Orthodox Church, 3 to 8 October 2004). <http://seminaria.bel.ru/pages/mis/doklad2004.htm> (10.12.2015)

Glazik, Josef

1954 Die Russisch-Orthodoxe Heidenmission seit Peter dem Grossen. Ein missionsgeschichtlicher Versuch nach russischen Quellen und Darstellungen. Aschenforffische Verlagsbuchhandlungen. Münster.

1959 Die Islammission der Russisch-Orthodoxen Kirche. Eine missionsgeschichtliche Untersuchung nach russischen Quellen und Darstellung. Aschenforffische Verlagsbuchhandlungen. Münster.

Hällström, Gunnar af

1990 Patriistiikan käsikirja. Helsingin yliopiston systemaattisen teologian laitoksen julkaisu. Helsinki.

Ioann, Bishop of Bergorod and Staro-Oskol

1995 The Orthodox View of the Church's Mission: Ecclesiological and Canonical Arguments. – Kiev 1995. The TENTH Theological Discussion between The Evangelical Lutheran Church of Finland and The Russian Orthodox Church. Documents of The Evangelical Lutheran Church of Finland 8. Church Council for Foreign Affairs. Helsinki. 49–60.

Kerr, David A. & Ross R. Kenneth (ed.)

2010 Edinburgh 2010 Volume I: Mission Then and Now. Regnum Studies in Mission. Oxford Center for Mission Studies. Oxford.

Kontseptsia

1995 Kontseptsia vozrozhdenia missionerskoi deyatelnosti Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi. Moskovskii Patriarchate, Moskva, 6 oktiabria 1995 (Concept of revival of the missionary activity of the Russian Orthodox Church. Moscow Patriarchate, Moscow, 6 October 1995) http://www.mitropolia-spb.ru./rus/missia/juridical_doc/doc3.shtml (10.12.2015)

2005 Kontseptsia missionerskoi deyatelnosti Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi na 2005–2010 gody. Moskovskii Patriarchate, Moskva, 2005 (Concept of the missionary activity of the Russian Orthodox Church for 2005 to 2010. Moscow Patriarchate, Moscow, 2005) <http://www.religare.ru/article16807.htm> (10.12.2015)

Korpiaho, Matti & Vasko, Timo (toim.)

2012 Kristuksen lähettäminä maailmassa. Suomen lähetysneuvosto 1919–2011. Suomen lähetysneuvosto. Helsinki.

Kozhuharov, Valentin

- 2006 Towards an Orthodox Christian Theology of Mission: Interpretive Approach. Vesta Publishing House. Veliko Tarnovo.

Neu-Delhi

- 1961 Dokumentarbericht über die Dritte Vollversammlung des Ökumenischen Rates der Kirchen. Hgg. von Willem A. Visser't Hoof. Zweit Auflage. Evang. Missionsverlag. Stuttgart.

Ortodoksisen kirkon laulukirja

- 1966 Ortodoksisen kirkon laulukirja. I Liturgia. Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto. Kuopio.

Pivoarov, Boris, archpriest

- 1995 A Brief survey of the History of the Russian Orthodox Church`s Missionary Activities. – Kiev 1995. The Tenth Theological Discussion between The Evangelical Lutheran Church of Finland and The Russian Orthodox Church. Documents of The Evangelical Lutheran Church of Finland 8. Church Council for Foreign Affairs. Helsinki. 17–35.

Rosenkranz, Gerhard

- 1977 Die Christliche Mission: Geschichte und Theologie. Chr. Kaiser Verlag. München.

Saarinen, Risto

- 1994 Johdatus ekumeniikkaan. Kirjaneliö. Helsinki.

Saarento, Kaarlo Johannes

- 2013 Moderni harhaoppi: Alexander Schmemmannin käsitys maallistuisesta ja sen ilmentymistä. Pro gradu -tutkielma; Käytännöllinen teologia Itä-Suomen yliopisto Filosofinen tiedekunta Teologian osasto Ortodoksisen telogian koulutusohjelma. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20130415/urn_nbn_fi_uef-20130415.pdf

Skira, Jaroslav Z.

- 2001 Roots of the Orthodox Tradition (RGH2430HF). Sisältää laajan bibliografian ortodoksisen tradition juurista vuosilta 0-1453. http://individual.utoronto.ca/jskira/PDF/00_Roots_Orthodoxy-syllabus12WK.pdf https://www.google.fi/search?q=Schmemmann,+Alexander+St.+Vladimir%E2%80%99s+Theological+Quarterly&oeq=C3%A4+16.,+no+1+1972.&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=m2p9VqHTEIX3PffKneAN (25.12.2015)

Teinonen, Seppo

- 1971 Symboliikan peruskurssi. Ylioppilastuki. Helsinki.

Vassiliadis, Petros (ed.)

- 2013 *Orthodox Perspectives on Mission*. Regnum Edinburgh Centenary Series Volume 17. Regnum Books. Oxford.

Voulgarakis, Elias

- 1987 *Orthodoxe Mission*. – Lexikon Missionstheologischer Grundbegriffe. Herausgegeben von Karl Müller & Theo Sundermeier. Dietrich Reimer Verlag. Berlin. 355–360.
- 1998 *Orthodox Mission*. – Dictionary of Mission: Theology, History, Perspectives. American Society of Missiology Series, No. 24. Edited by Karl Müller & Theo Sundermeier & Stephen B. Bevans & Richard H. Bliese. Orbis Books. Maryknoll. 334–338.

Yannoulatos, Anastasios

- 1964 Ortodoksisen kirkon lähetystyo. Itä-Afrikan ortodoksisen kirkon v.t. piispa, Ateenan yliopiston teologisen tiedekunnan uskontotieteen professori Anastasios Yannoulatoksen artikkeli, julkaistu Aamun Koitto -lehden numerossa 23–24 1964.
- 1991 ”Tapahtukoon Sinun tahtosi: Ortodoksisuus lähetystyössä.” Ortodoksinen lähetystyo – I Menneisyys; II Nykyisyys; III Tulevaisuus. Anastasios Yannoulatos Ateenan yliopiston professori Tessaloniki – huhtikuu 1988. Käännös kreikankielisestä alkuperäistekstistä: Sisar Siluani. Artikkelit julkaistu Lähetysviesti -lehdessä 1 1989, 2 1989 ja 1 1991.

Alexander Schmemannin julkaisujen bibliografioita:*Garrett, Paul*

- 1984 Fr Alexander Schmemann: A Chronological Bibliography, St. Vladimir’s Theological Quarterly (SVTQ) 28, 11-26.

Saarento, Kaarlo Johannes

- 2013 Moderni harhaoppi: Alexander Schmemannin käsitys maallistumisesta ja sen ilmentymistä. Pro gradu -tutkielma; Käytännöllinen teologia Itä-Suomen yliopisto Filosofinen tiedekunta Teologian osasto Ortodoksisen telogian koulutusohjelma. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20130415/urn_nbn_fi_uef-20130415.pdf bibliografia sivut 69–71.

Summary

Timo Vasko, *Alexander Schmemmann's concept of the mission of the Church*

The introduction of the article briefly reviews the history of Orthodox missions in different continents in the light of the research of three Orthodox missiologists: Anastasios Yannoulatos, Valentin Kozhuharov, and Elias Voulgaris. The article focuses on Alexander Schmemmann's (1921-1983) concept of the mission of the Orthodox Church. Schmemmann is one of the most significant Orthodox theologians of the twentieth century, who entered deeply into the foundational questions of mission of missiology and liturgy. His influence was as a researcher of the challenge that secularization poses to the Church; he reaches significant conclusions, which as such also ecumenically transcend the Christian denominations. In this article I analyzed Schmemmann's missiology from the following perspectives:

- the Orthodox missionary imperative in an ecumenical frame of reference;
- ecclesiology in challenging ecumenical conversation;
- Church as sacrament making mission possible;
- the two movements of the Eucharistic rite;
- the objects and goals of the Church's mission; sacrament and symbol in missionary work;
- the sacrality of the world and secularization as a challenge to the Church's mission;
- Christ as the more perfect epiphany;
- joy as a witness in the world;
- the time of mission;
- consonance with the Gospel;
- The Church's missions as a connecting with the sacraments of the Church.

By 'missionary imperative' in the Orthodox tradition Schmemmann means the relationship which exists between (on the one hand) mission and faith (on the other), and the entire spiritual "vision" of life and of Orthodoxy. Thus mission theology is comprehensible as the fruit of the Church's total "being" Schmemmann finds an answer to missiological questions in Orthodox ecclesiology; more precisely, in the teaching and experience of the Church. According to Schmemmann, the Church is "heaven on earth." The Church is an eschatological reality, because its essential function is to manifest and actualize in the world the eschaton, the foundational reality of salvation and redemption. The Eucharist and Baptism occupy a central place in missiology. The task of liturgy is to unite the sacraments to the Church, the world, and the Reign of God: that is, to the ecclesiological, cosmic and eschatological content and dimension. Schmemmann does not provide simple answers and directions regarding what the task is of a Christian as a

witness in the world. A witness must employ all his or her human skills. In realizing the task of missions, all depends on the Holy Spirit. In this case we are witnesses to the joy, peace and new life the Holy Spirit brings. A person comes to participate in all this in the Church, which is the sacrament of the Reign of God.